

Marie Benáková

Exilové periodikum
Nový život
(1949–2001)

**nový
život**

869

1969

**Exilové periodikum
Nový život
(1949-2001)**

Marie Benáková

Recenzovali:

Mgr. Vít Němec, Ph.D.

doc. PhDr. et PaedDr. Marek Šmíd, Ph.D.

Nový život (1949-2001): bibliografický soupis je umístěn
na webu nakladatelství

http://dorus.is.cuni.cz:8889/ink2_stat_tst/index.jsp?include=podrobnosti&i-d=19695&zalozka=6

Vydání této publikace podpořil projekt Porticus Vienna GMBH n. 430.20060752:
„Graduierntenkolleg: Katholische Kirche im Kommunismus“.

Vydala Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum

Redakce Alena Jirsová

Grafická úprava Jan Šerých

Sazba DTP Nakladatelství Karolinum

Vydání první

© Univerzita Karlova, 2018

© Marie Benáková, 2018

ISBN 978-80-246-3872-0

ISBN 978-80-246-3928-4 (pdf)

Univerzita Karlova
Nakladatelství Karolinum 2018

www.karolinum.cz
ebooks@karolinum.cz

Obsah

Poděkování	7
Úvod	8
1. Obsah periodika <i>Nový život</i>	13
1.1 Hlavní část	15
1.1.1 Cykly	15
1.1.2 Témata	16
1.1.2.1 Exil	16
1.1.2.2 Cyrilometodějská liga	16
1.1.2.3 Katolická akce: apoštolát / <i>Život z víry</i> a ve víře	17
1.1.2.4 Politická a náboženská situace ve vlasti	18
1.1.2.5 Papež	18
1.1.2.6 II. vatikánský koncil	19
1.1.2.7 Ostatní témata	19
1.1.3 Tematicky zaměřená čísla a ročníky	19
1.2 Rubriky a seriály	21
1.2.1 Rubriky	22
1.2.1.1 Čtyři základní rubriky	22
a. Rozhledy	22
b. Stalo se...	25
c. Poznámky	27
d. Dopisy • Dotazy • Odpovědi	28
e. Souhrnná poznámka k výše uvedeným rubrikám	29
1.2.1.2 Rubriky, které postupně vymizely	30
a. O lepší svět	30
b. Život z víry	31
c. Prameny života	32
1.2.2 Seriály	32

1.2.2.1 Hlavní seriály	33
1.2.2.2 Ostatní seriály	34
1.3 Krásná literatura	34
1.3.1 Beletrie	35
1.3.2 Poezie	35
1.4 Dětská příloha Radar	36
2. Fyzický popis periodika <i>Nový život</i>	37
2.1 Londýn: cyklostylovaně	37
2.2 Londýn: tiskem	38
2.3 Řím: tiskem	39
2.3.1 První etapa: 01/1954 – 12/1955	40
2.3.2 Druhá etapa: 01/1956 – 11–12/2001	41
3. Tvůrci <i>Nového života</i>	46
3.1 Institucionální zázemí <i>Nového života</i>	47
3.2 Hlavní redaktoři <i>Nového života</i>	53
3.2.1 Jan Lang SJ	53
3.2.2 Václav Feřt SJ	55
3.2.3 Petr Ovečka SJ	56
3.3 Hlavní administrativní pracovníci <i>Nového života</i>	57
3.4 Vybraní autoři textů <i>Nového života</i>	59
4. Poznámky k bibliografickému soupisu	71
Závěr	73
Seznam použitých zkratk	75
Seznam literatury	76
Přílohy	82
Příloha 1. Texty k výročí založení <i>Nového života</i>	83
Příloha 2. Úvodník prvního tištěného čísla <i>Nového života</i>	95
Příloha 3. Úvod k Ústavě Cyrilometodějské ligy – přepis	97
Příloha 4. Soupis textů z listů <i>Vinculum</i> týkajících se <i>Nového života</i>	105
Příloha 5. Identifikace a lokace <i>Nového života</i> a návrh změn údajů v SKCP	107
Současný stav identifikace a lokace	107
Návrh změn údajů v bibliografickém záznamu SKCP	109
Příloha 6. Přehled všech čísel <i>Nového života</i> – počet stran, termín vydání	111
Jmenný rejstřík	129

Nový život (1949–2001): bibliografický soupis

(Tato příloha je volně k dispozici ke čtení i ke stažení na webových stránkách Nakladatelství Karolinum jako nedílná součást této publikace.)

Poděkování

České provincii Tovaryšstva Ježíšova za zpřístupnění zejména archiválií Jana Langa a Petra Ovečky, řediteli projektu skriptum.cz Miroslavu Svobodovi, akademickému malíři doc. Otakaru Karlasovi, profesorovi PhLic. Vojtěchovi Novotnému, Th.D., dále Davidu Vopřadovi, Dr. a ThLic. Ing. Marii Zimmermannové, Th.D. za dílčí konzultace, všem členům své rodiny, přátelům a známým, kteří mě trpělivě podporovali během celých dvou let práce, zejména svému manželovi Josefu Benákovvi, dále PhDr. ThLic. Michalu Sklenářovi, Ph.D. et Ph.D. a Ing. Jiřímu Heřmanovi.

Zvláštní dík patří mým sousedům, pracovníkům Centra Dona Bosca (www.dozivota.cz), kteří doprovázejí mladé lidi odcházející z ústavní péče, za veškerou pomoc.

Úvod

Cílem naší publikace je přispět k bádání v oblasti českého exilu v období komunistického režimu v Československu v letech 1948–1989. A to představením periodika *Nový život*, které vycházelo v Londýně a později v Římě nepřetržitě v letech 1949–2001 a tudíž pokrývá, vyjma prvního roku a půl, celé výše zmíněné období a prvních dvanáct let vývoje po listopadových událostech roku 1989. Pro svůj katolický kontext (členové vydavatelských institucí, redaktoři, většina autorů a zamýšlení čtenáři byli křesťané katolického vyznání) je cenným pramenem zvláště pro poznání českého *katolického*¹ exilu. Avšak díky své rubrice *Stalo se...*, jež pravidelně přináší zprávy ze světa i z vlasti, a prostoru, který věnuje kultuře, zvláště literatuře, může být rovněž zdrojem poznatků o českém exilu všeobecně i o situaci v Československu.

Z pohledu dostupnosti základního pramene není název – *Nový život* – nejšťastnější. Souborný katalog České republiky v části Seriály obsahuje 65 záznamů s tímto heslem. Podrobný postup zjišťování, které z nich náleží námi zkoumanému, a v kterých knihovnách lze tedy *Nový život* fyzicky nalézt, je popsán v Příloze 5, včetně našeho návrhu úpravy bibliografického záznamu v SKCP.

¹ Tímto označením nechceme opomenout ekumenické aktivity a vztahy v exilu, jež se z této „společné“ situace rodily. Podpora snah o sjednocení všech odloučených křesťanů, zvláště pravoslavných Slovanů, byla jedním ze tří cílů *Cyrilometodějské ligy*, jež *Nový život* vydávala. Viz Úvod k Ústavě Cyrilometodějské ligy. *Nový život* 1950, roč. 2, č. 5, s. 6–10; Konkrétním příkladem může být Alexander Heidler žijící v Německu, jež stál u zrodu koncilového projevu kardinála Berana *O svobodě svědomí*; *Nový život* rovněž publikoval texty například evangelického teologa Jana Milíče Lochmana, který se ekumenickou otázkou zabýval. Podrobněji viz Svatoň, Robert. *Duchovní cesty českého ekumenismu: minulost, přítomnost a perspektivy*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2015, kapitola 3.3.4. Impulsy české exilové ekumeny, s. 225–228.

Díky projektu občanského sdružení Exodus v Plzni a Třemošné² jsou všechna čísla dostupná elektronicky na webové stránce <http://scriptum.cz/cs/periodika/novy-zivot>. Zde lze prohlížet a stáhnout všechna čísla, od 01/1949 do 11–12/2001. Vzhledem k celku chybí jen velmi nepatrné množství stran.³ Všechna čísla jsou naskenovaná do formátu pdf, od čísla od ledna 1949 do konce roku 2001 jsou dostupná také ve formátu djvu. Některá čísla vykazují snahu o převedení do textu systémem OCR, výsledek však není příliš kvalitní (nečitelná diakritika, ztráta informací o grafické úpravě apod.).⁴ Námi sestavený bibliografický soupis vychází právě z této elektronické verze. Nenaskenované strany byly dohledány ve sbírkách knihovny Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy.

Nový život vznikl jako věstník londýnské *Cyrlometodějské ligy akademické*,⁵ jež byla založena (1) v intencích katolické akce (hnutí apoštolátu laiků) jako (2) spolek s cílem sjednotit všechny katolíky, kteří odešli z vlasti do exilu.⁶ Z těchto dvou skutečností vychází poslání *Nového života*, které je také zejména dvojí: (1) přispívat k obnově a prohlubování duchovního života⁷ jednotlivců i skupin a (2) sjednocovat katolicky věřící exulanty – překonávat rozdíly materiální, společenské i názorově politické a stát se nástrojem vzájemné komunikace napříč kontinenty a státy.⁸ Zamýšleným adresátem *Nového života* byl tedy každý (věřící) československý exulant (*Nový život* vycházel v nákladu v rozsahu 900–2000 výtisků v závislosti na finančních možnostech, počítalo se s tím, že si jednotlivci čísla mezi sebou předají). Jednotlivé texty pocházejí z pera téměř tisíce autorů, od všeobecně známých osobností českého katolického exilu, kněží, teolo-

² Občanské sdružení věnující se práci s lidmi se zdravotním handicapem. Domovská stránka [2015-05-16]. <www.exodus.cz/index.html>. Jeho ředitelem je Miroslav Svoboda, jehož péčí vznikla roku 2012 v Plzni Knihovna kardinála Berana [2015-05-16]. <www.bibber.cz>.

³ 01/1949, s. 11nn chybí; 06/1950, s. 34 chybí; 07/1950, s. 19 je z jiného čísla; 11/1950, s. 8 chybí; 12/1950, s. 1–4 jsou z jiného čísla; 04/1951, s. 5 a 6 jsou z jiného čísla; 05/1951, s. 3 je z jiného čísla; 06/1951, s. 13 a 14 jsou z jiného čísla; 07/1951, s. 8 chybí; 08–09/1951, s. 14 chybí; 01/1964, s. 11–16 chybí; 09–10/1971, s. 178 chybí; 11/1972, s. 223 chybí; 09–10/1981, s. 168 chybí; 07–08/1995, s. 139 chybí.

⁴ Např. celý 5. ročník (1953) či číslo 07–08/1967.

⁵ Bližší představení a upřesnění viz zde kapitola 3.1. Institucionální zázemí *Nového života*.

⁶ Srov. P.S. Katolická Akce Cyrlometodějské ligy akademické v Londýně. *Nový život* 1949, č. 3, s. 9–10, zejména 10 nahoře. A Důležité upozornění katolíkům z ČSR, *tamtéž*, s. 10–12.

⁷ Srov. např. Zprávy o životě a činnosti jednotlivých zemských skupin CMLA. *Nový život* 1949, roč. 1, č. 2, s. 13–14.

⁸ Srov. Pavel. Všem našim přátelům. *Nový život* 1951, roč. 3, č. 1–2, s. 1–2.

gů, spisovatelů a dalších, až po jednotlivé dopisovatele z různých zemí. Vydávání *Nového života* převzala v roce 1954 *Křesťanská akademie v Římě*, založená jako studijní a ediční ústav *Cyrlometodějské ligy*. Periodikum vycházelo průměrně desetkrát do roka v rozsahu zhruba dvaceti čtyř tiskových stran, což činí více než 12 000 tiskových stran a kolem 15 000 položek (texty, úryvky, fotografie) za 53 let jeho existence.

Jedná se tedy o značně rozsáhlý pramen, který zatím nebyl uceleným způsobem zpracován, ačkoli lze například z existujících publikací doložit, že s ním badatelé pracují, a v databázi Ústavu pro českou literaturu AV ČR existuje již 585 záznamů⁹ jednotlivých textů napříč lety 1954–1989 s určením jejich žánru, podrobnou anotací a u některých s identifikací pseudonymů či grafonymů.¹⁰ Naopak v on-line *Slovníku české literatury po roce 1945* spravovaném tímto Ústavem námi zkoumaný *Nový život* samostatné heslo zatím nemá.¹¹

Mnoho informací čerpáme ze samotného *Nového života*, zejména z výročních vzpomínkových článků.¹² V sekundární literatuře nacházíme doposud nejrozsáhlejší a nejpodrobnější text věnovaný *Novému životu* v publikaci Vojtěcha Novotného *Teologie ve stínu: prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století*,¹³ jež stručně pojednává o dějinách periodika, zejména vývoji v prvních letech, o obsahu a redakci, cenné jsou rovněž zdroje, z kterých autor čerpal.¹⁴ Základní údaje a jména redaktorů, pracovníků administrace i autorů textů přináší publikace věnovaná exilové publikační činnosti *Exilová periodika: katalog periodik českého a slovenského exilu a krajaňských tisků vydávaných po roce 1945*.¹⁵ Přímá soudobá

⁹ Databáze *Bibliografie exilu*, do pole Zdroj nutno zadat *Nový život* [2015-05-02]. <<http://isis.ucl.cas.cz/index.jsp?form=cle>>.

¹⁰ Porovnáním záznamů s naším bibliografickým soupisem se nám však nepodařilo objasnit vznik právě těchto záznamů, nejedná se např. ani o pokrytí všech článků určitého autora, ani pouze o články z určité části nebo rubriky *Nového života*, ani o vyhraněný žánr textů.

¹¹ Heslo *Nový život* náleží *Novému životu: Měsíčníku Svazu československých spisovatelů* [2015-05-02]. <<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=168&chl=Nov%C3%BD+%C5%BEivot+>>>.

¹² Jejich seznam uvádíme v Příloze 1.

¹³ Novotný, Vojtěch. *Teologie ve stínu: prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století*. Praha: Karolinum, 2007, s. 131–136.

¹⁴ Je zde jen drobná nepřesnost, pravděpodobně díky tomu, že autor neměl k přímé excerpci k dispozici prvních pět ročníků *Nového života* / *Věstníku*, jak píše v pozn. č. 340, s. 132. Na s. 133 je uvedeno, že byl *Věstník Cyrilometodějské ligy akademické* přejmenován na *Nový život* v lednu 1950, což je pravda, a že autorem úvodníku prvního dvojčísla byl Alexander Heidler. Dvojčíslu s tímto obsahem ve skutečnosti vyšlo až v roce 1951.

¹⁵ Formanová, Lucie – Gruntorád, Jiří – Příbáň, Michal. *Exilová periodika: katalog periodik českého a slovenského exilu a krajaňských tisků vydávaných po roce 1945*. Praha: Ježek, 1999. Zmíněn také v Zach, Aleš. *Knihy a český exil 1949-1990: bibliografický slovník nakladatelství, vydavatelství a edic*.

svědectví o *Novém životě* lze čerpat z listů pro české římskokatolické kněze v exilu zvaných *Vinculum*.¹⁶ *Nový život* je zmiňován v různých biografiích a rozhovorech s pamětníky, které o něm samotným další informace nepřinášejí, vyjma několika, které pojednávají o vedoucích postavách *Nového života*.¹⁷ Spolu se studii či sborníky věnujícími se fenoménu exilu jsou však bohatým zdrojem informací pro kontextualizaci *Nového života*.

Rozsah periodika *Nový život* nám prozatím neumožnil prezentaci anotovaného soupisu všech textů a provedení jejich podrobné analýzy. Předkládáme tedy zatím úplný bibliografický soupis textů *Nového života* doplněný o úvodní studii shrnující základní informace o tomto periodiku.¹⁸

První kapitola je věnována obsahu periodika: hlavním částem, jednotlivým rubrikám a seriálům a samostatně tzv. krásné literatuře. V druhé kapitole popisujeme technické parametry *Nového života*. Třetí kapitola pojednává o institucionálním zázemí periodika, redakci i administraci a o autorech příspěvků. Vzhledem k jejich počtu se na základě stanovených kritérií věnujeme jen některým z nich. Ve čtvrté kapitole podrobně popisujeme náš postup při sestavování bibliografického soupisu a ozřejmujeme některé odchylky od zavedených pravidel. Vlastní bibliografický soupis je volně k dispozici ke čtení i ke stažení na webových stránkách Nakladatelství Karolinum jako nedílná součást této publikace.

Vzhledem k tomu, že jsme kvůli rozsahu nepodrobovali zkoumání oblasti přesné početní analýze, pracujeme často s přidavnými jmény vyjadřujícími kvantitu v poměru k celku (hodně, málo, zřídka, převážně apod.), pokud není výslovně uvedeno jinak, je oním celkem všech třiapadesát ročníků *Nového života*.

Praha: Torst, 1995, a Knopp, František, ed. *Česká literatura v exilu 1948–1989: bibliografie*. Praha: Makropulos, 1996.

¹⁶ Formanová, Lucie – Gruntorád, Jiří – Přibáň, Michal. *Exilová periodika*, s. 91. *Vinculum* je dostupné on-line [2015-05-23]. <www.scripturn.cz/vinculum/>. Soupis textů týkajících se *Nového života* přikládáme v Příloze 4.

¹⁷ Zejména Kocourek, Milan. *45 let krajanské farnosti v Londýně: pamětník P. Jan Lang SJ*. Londýn: [s.n.], 1994; Doležal, Miloš. *Proti zlému krompáč a lopata*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. (Rozhovory). Roma, mia patria, rozhovor s Petrem Ovečkou, s. 151–159; Ovečka, Petr – Havlíček, Petr. Dobrodružství s Kristem: [rozhovor]. *Jezuité* 2005, č. 6, s. 6–9; Přibáň, Michal, ed. *Promiňte tu čmáraninu: korespondence Ladislava Radimského a Karla Vrány o exulantství, literatuře, historii a filozofii*. Praha: Knihovna Libri prohibiti, 2015; Ambros, Pavel. *Velehrad na křížovkách evropských dějin*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2016, s. 144–151.

¹⁸ Anotovaný soupis zpracoval např. pro revue *Skutečnost* Prečan, Vilém, ed. *Hluboká stopa: nezávislá revue Skutečnost 1949–1953*. Praha: Československé dokumentační středisko, 2008. (Dokumentace československého exilu 1948–1989, sv. 3). Obdivuhodně rozsáhlou obsahovou analýzu provedl Dušan Havlíček: Havlíček, Dušan. *Listy v exilu: obsahová analýza časopisu Listy, který v letech 1971 až 1989 vydával v Římě Jiří Pelikán*. Olomouc: Burian a Tichák, 2008.

Nový život, náš *Nový život* přestane vycházet. Znal jsem ho od jeho prvního čísla, žil jsem tím, o čem psal, patřil jsem k čtenářské rodině, kterou vytvořil. V duchu vidím jeho londýnské zakladatele, pracovníky Cyrilometodějské ligy a Křesťanské akademie, české jezuity v Římě a salesiánské pracovníky v Českém náboženském středisku Velehrad, redaktoři a četné přispěvatelé, a vůbec všechny, kdo se jakýmkoli způsobem na tvoření a vydávání *Nového života* podíleli – kolik to bylo nadšení, práce a obětí! Schválně tu neudávám žádné jméno, protože řada spolupracovníků byla tak veliká, že ji dnes umí sestavit už jen sám Pán Bůh. Pamatuji se, jak mě překvapilo, když jsem po návratu do vlasti zjistil, že je tu zcela běžné brát za překlady textů pro katolický tisk peníze. Něco takového dobrovolníky kolem *Nového života* nikdy nenapadlo. Ta čísla našeho časopisu byla tvořena s vědomím, že je to daň exilu pro církve doma, že ten čas, vyšetřený z osobního volna je vkladem do pokladu, který si získávala naše církve svým utrpením.

Nyní tedy přestane Nový život vycházet. Je to smutné, ale muselo k tomu dojít. Časopis pro exil nemá místo v době poexilové. Dnes by mu už málokdo rozuměl, po odchodu jeho posledního redaktora by se už ani nenašel někdo, kdo by ho mohl vést v tom duchu, z kterého vzešel. Střídání generací je nutné a oživující, staří musejí umět odejít. Těch třiapadesát ročníků tu však zůstává jako pomník, že v novodobých letech temna tu byli křesťané, kteří i za cenu ztráty domova chtěli své vlasti sloužit, že tu byli nejen emigranti, ale i skuteční exulanti.

Dnes je ještě příliš brzo, aby bylo možné objektivně posoudit jejich přínos. Ponechme to Bohu a dějinám. Jsem však přesvědčen, že výtisky *Nového života*, které se podařilo zachránit pro různé knihovny, poslouží nestranným historikům k tomu, aby si o našem exilu učinili objektivnější obraz. *Snad nám svatý Pavel odpustí, vpíšeme-li na poslední stránku posledního čísla Nového života jeho slova: „Dobrý boj jsem skončil, víru jsem uchoval.“ Za to buď Bohu dík!*

*Jaroslav Škarvada
kdysi biskup českých exulantů*

1. Obsah periodika *Nový život*

Z programových prohlášení a ze vzpomínkových textů postupně uveřejňovaných k významným jubileím *Nového života* lze vyčíst tři cíle, k nimž měl volený obsah sloužit: *informovat*, ale především *sjednocovat* a *formovat*.

Českoslovenští exulanti ve většině případů odcházeli nejdříve do uprchlických táborů v Německu, z nichž směřovali dále do Velké Británie, Francie, Itálie a do Spojených států či Kanady a do Austrálie. *Nový život* byl postupně zasílán do všech těchto míst a „přinášel zpravodajství o činnosti v exilu, ale také o tom, co se dělo u nás doma, jak byla Církev pronásledována a jak hrdinně si počínali biskupové, zvl. arcibiskup pražský Josef Beran.“¹⁹ Díky tomu je dnes rubrika *Stalo se* cenným historickým pramenem k nejrůznějším událostem napříč všemi kontinenty, kde se krajanské obce nacházely.²⁰

Nový život byl však zejména nástrojem tzv. tiskového apoštolátu a hlavním komunikačním médiem katolické akce *Cyrlometodějské ligy*, z čehož vyplývalo jeho primární poslání: *sjednocovat* katolicky věřící exulanty – překonávat rozdíly materiální, společenské i názorově politické, a především *přispívat k obnově a prohlubování duchovního života jednotlivců i skupin* (formace). Tyto cíle poprvé explicitně shrnuje autor podepsaný jako „Pavel“ na prvních dvou stranách prvního tištěného čísla *Nového života* (01–02/1951) a další souhrnné texty je v průběhu let potvrzují. Autor také nově vyzývá všechny krajany ke spolupráci na tvorbě obsahu *Nového života*, který je „jediným tiskem českých katolíků, kteří pokládají svůj pobyt v exilu za dočasné hostování“, a v němž „máme všichni

¹⁹ Lang, Jan. K 45. Londýnskému výročí. *Nový život* 1994, roč. 46, č. 3, s. 43–44.

²⁰ Stručný popis obsahu viz Škarvada, Jaroslav. Padesát let *Nového života*. *Nový život* 1998, roč. 50, č. 1–2, s. 5–6.

možnost ukázat – svobodně a bez tlaku – čím jest katolicismus, čím chce a může být v národním životě.²¹

Na základě tohoto „úvodního“ textu, dalších příspěvků věnovaných shrnutí dosavadní činnosti²² a zejména našeho dalšího zkoumání obsahu *Nového života* lze souhrnně říci, že se periodikem po celou dobu jeho existence vinou dvě hlavní tematické linie: (1) katolicismus [katolická víra], který má (a) personální rozměr (prohlubování duchovního života / vztahu s Bohem) a (b) eklesiální rozměr (víra žitá ve společenství, důraz na jednotu), s přesunem *Nového života* do Říma je rovněž akcentován papež jako viditelná hlava katolické církve. A (2) vztah k vlasti, který se projevuje (a) pozorným sledováním situace „doma“ (nikdy nechybějící zprávy z vlasti) a (b) prožíváním své víry v duchu národních tradic, symbolů a osobností (sv. Cyril a Metoděj, sv. Václav, mariánský sloup na Staroměstském náměstí, Velehrad, čeští biskupové, zejména kardinál Josef Beran).

Volba obsahu textů rovněž odráží zamýšlenou cílovou skupinu adresátů. Přímou z *Nového života* víme pouze o již zmiňovaném záměru být „určený všem“, z něhož ovšem, dle sekundárních pramenů, vyplývaly specifické obtíže. Slovy Karla Vrány, předsedy *Křesťanské akademie*, *Nový život* musel „jít takovou cestou, aby vyhledávala střed, a to je nejen těžké, ale často nemožné. V normálních dobách existuje více časopisů a jejich zaměření je různé. Doplnují se a vyplňují mezery nutné jednostrannosti.“²³ „Nutno třeba dělat kompromisy – jednak dávat něco „pro lid“ a pak zase nějaké ty hlubší úvahy. Ale nejde to jinak.“²⁴

Sekundární prameny rovněž odhalují, že ne vždy byl dostatek dostupných textů a bylo tedy použito to, co bylo v potřebnou chvíli k dispozici.²⁵

Následující podkapitoly představí obsah jednotlivých částí časopisu následovně: nejprve pojednáme o hlavní části časopisu (1.1), dále o jednotlivých rubrikách a seriálech (1.2), o textech spadajících do oblasti krásné literatury, jež jsou nezanedbatelnou součástí obsahu *Nového života* (1.3) a o samostatné dětské příloze Radar (1.4).

²¹ Pavel. Všem našim přátelům. *Nový život* 1951, roč. 3, č. 1–2, s. 1–2. Celý text přetiskujeme v Příloze č. 2.

²² Např. Redakce. Do nového X. ročníku! *Nový život* 1958, roč. 10, č. 1, s. 1.; Ovečka, Petr. Budeme končit? *Nový život* 2001, roč. 53, č. 9–10, s. 101.

²³ Přibáň, ed. *Promiňte tu čmáraninu*, s. 104.

²⁴ *Tamtéž*, s. 117.

²⁵ *Tamtéž*, s. 459, 470.

Může být nápadné, že jsme toto poměrně dlouhé (třiapadesátileté) období nerozdělili do kratších časových úseků, když se nabízí periodizace jak politická (přínejmenším dvě exulantské vlny po roce 1948 a 1968, Charta 1977), tak církevní (zejména II. vatikánský koncil v letech 1962–1965). *Nový život* všechny tyto změny registroval a komentoval, avšak jeho hlavní poslání – živit víru a spojovat – se po celou dobu nezměnilo.²⁶ Vývoj dílčích částí vždy uvedeme v příslušné kapitole. Jedinou opravdu výraznou změnou byly až listopadové a polistopadové události roku 1989, kdy exil přestal být nuceným vyhnanstvím. *Nový život* přesto vycházel jako pojítko krajanů²⁷ (i jako list zajímavý pro čtenáře ve vlasti)²⁸ až do roku 2001, kdy jeho úkol převzala jiná média.²⁹

1.1 Hlavní část

Nový život je koncipován tak, že prvních průměrně osm až deset stran není nijak pojmenováno a další strany jsou věnovány níže popsaným základním rubrikám. Tyto nepojmenované strany jsme nazvali „hlavní část“. Nacházíme v ní delší texty (okolo tří tiskových stran) doplněné výňatky z řečí různých (církevních) osobností a v závislosti na zbývajícím prostoru také kratšími úryvky či citáty. Obsah hlavní části postupně popíšeme ze dvou úhlů pohledu: cyklický (1.1.1) a tematický (1.1.2). Nakonec předložíme přehled tematicky zaměřených čísel a ročníků (1.1.3).

1.1.1 Cykly

V každém ročníku se obsah hlavní části odvíjí od liturgického roku. Sleduje (1) jednotlivé doby: adventní, vánoční, postní a velikonoční, dále (2) mariánské měsíce: květen a říjen, (3) významné celocírkevní nebo národní svátky: např. sv. (bl.) Anežka Česká, sv. Vojtěch, sv. Jan Nepomucký, sv. (bl.) Zdislava, Slavnost Těla a Krve Páně (Boží tělo), sv. Cyril a Metoděj, sv. Václav či Vzpomínka na všechny věrné zemřelé a (4) pravi-

²⁶ Srov. např. článek k jubilejnímu pracovnímu sjezdu Cyrilometodějské ligy. Trnavský, V. F. [= Feřt, Václav]. Vněst Krista do našeho exilu: K jubilejnímu pracovnímu sjezdu CML. *Nový život* 1960, roč. 12, č. 6, s. 122.148.

²⁷ Srov. Škarvada, Josef. Jak to půjde dál zde v zahraničí? *Nový život* 1990, roč. 42, č. 1–2, s. 3.

²⁸ Zejména díky článkům o činnosti papeže, viz Ovečka, Petr. Budeme končit? *Nový život* 2001, roč. 53, č. 9–10, s. 101.

²⁹ Viz Ovečka, Petr. Budeme končit? *Nový život* 2001, roč. 53, č. 9–10, s. 101. Článek hovoří i o personálních těžkostech – stárnutí vedoucího redaktora i čtenářské obce, a výrazném poklesu nákladu, tj. i zájmu.

delné dny či týdny modliteb: např. od roku 1967 1. leden – Světový den modliteb za mír nebo od roku 1968 Týden modliteb za jednotu křesťanů. Sledován je ovšem také tok občanského roku, zejména „Nový rok“ a prázdniny.

1.1.2 Témata

Na stránkách hlavní části *Nového života* nacházíme mnoho různých témat, lze ovšem vysledovat několik zásadních, která se opakují a rozvíjí.

1.1.2.1 Exil

Ke skutečnosti exilu přistupují autoři dvěma základními cestami: (1) pokládají si otázku po křesťanském smyslu exilu a o poslání/postavení křesťana v exilovém prostředí,³⁰ (2) řeší konkrétní otázky a problémy, zvláště politické rozepře, materiální nouzi uprchlíků či sociální upořádání.³¹ Po zhruba prvních deseti letech toto téma ustupuje do pozadí, ale nemizí úplně,³² a fakticky i nadále prostupuje celým obsahem. Po roce 1989 se řeší budoucnost exilu, který již není nuceným, avšak mnoho lidí se z nej-různějších důvodů do vlasti nevrací, je o ně tedy třeba pečovat i nadále.³³ Po děkonné pouti exilu na Velehrad v roce 1992 se na stránkách *Nového života* rovněž odráží diskuze nad vztahem mezi těmi, kteří zůstali ve vlasti, a exulanty.³⁴

1.1.2.2 Cyrilometodějská liga

Stránky *Nového života* jsou jakousi „kronikou“ *Cyrlometodějské ligy*, jež vzešla z *Cyrlometodějské ligy akademické*.³⁵ Zachycují její vznik, poslání,

³⁰ Např.: Heidler, Alexander. Křesťanský smysl našeho exilu. *Nový život* 1951, roč. 3, č. 1–2, s. 2–4; Heidler, Alexander. Křesťan v exilovém prostředí. *Nový život* 1951, roč. 3, č. 4, s. 6–9; Středa, Jindřich [= Schwarzenberg, Karel]. Emigrantské pobožnosti. *Nový život* 1958, roč. 10, č. 2, s. 22–23.

³¹ Např.: A. L. K situaci v exilu. *Nový život* 1951, roč. 3, č. 6, s. 7–8; Exil řeší dnešní palčivé otázky. *Nový život* 1952, roč. 4, č. 1, s. 10–11; Drapela, Viktor J. Nová generace. *Nový život* 1955, roč. 7, č. 11–12, s. 227–228; Redakce. K naší sociální anketě. *Nový život* 1955, roč. 7, č. 11–12, s. 251–252.

³² Např.: Trnavský, V. F. [= Feřt, Václav]. Mezinárodní katolický sjezd pro vystěhovalectví. *Nový život* 1960, roč. 12, č. 11, s. 231–232, 237; Císař, Ivo. Úvaha o smyslu exilu. *Nový život* 1988, roč. 40, č. 6, s. 106–108.

³³ Srov. Škarvada, Jaroslav. Jak to půjde dál zde v zahraničí? *Nový život* 1990, roč. 42, č. 1–2, s. 3.

³⁴ Např.: Kučera, Ota. Mám se omlouvat?: K „Odkazu exilu domovu“ mons. Pavla Kučery. *Nový život* 1993, roč. 45, č. 1–2, s. 19. (Zařazeno do rubriky *Rozhledy*.)

³⁵ Blíže informace viz zde kapitola 3.1. Institucionální zázemí *Nového života*.

program a jednotlivé aktivity. Postupem let se texty věnované přímo jí a jejím jednotlivým buňkám po celém exulantském světě přesouvají z hlavní části do pravidelných zpráv v rubrice *Stalo se...*

1.1.2.3 Katolická akce: apoštolát / Život z víry a ve víře

V souladu s již několikrát zmiňovaným posláním *Nového života* pečovat o duchovní život krajanů dostávaly rozsáhlý prostor texty duchovní a teologické. Duchovní texty mají ráz úvah o křesťanských postojích a způsobu života³⁶ nebo se jedná o úryvky z textů či životopisů světců.³⁷ Teologické texty se věnovaly tématům: víra, Bůh, modlitba, Písmo svaté, svátosti, ctnosti, hříchy, postavení laiků v církvi a rovněž sociální nauka církve.³⁸ Dále vztahu mezi vědou a vírou³⁹ či představovaly jednotlivé křesťanské myslitele.⁴⁰ V textech je často, zvláště v prvních letech, zmiňována potřeba „duchovní a mravní obrody“ národa, exilu a světa.⁴¹ Svě místo zde má i téma ekumenismu, které se objevuje hojně již před II. vatikánským koncilem,⁴² nemálo článků je věnováno osobnosti Jana Husa.⁴³

³⁶ Např.: Čep, Jan. Novoroční. *Nový život* 1965, roč. 17, č. 1, s. 6–8; Čep, Jan. Velikonoční. *Nový život* 1974, roč. 26, č. 3–4, s. 50–52; Vrána, Karel. Vánoční meditace. *Nový život* 1977, roč. 29, č. 12, s. 226–229.

³⁷ Např. Cyprián, svatý. O odpadlících. *Nový život* 1982, roč. 34, č. 9–10, s. 158–159; Klára, svatá. Blah. Anežke české. *Nový život* 1986, roč. 38, č. 3, s. 39–40; Augustin, svatý. Velikonoce. *Nový život* 1991, roč. 48, č. 4, s. 50–52. V prvních ročnících jde spíše o básně a modlitby z pera světců.

³⁸ Např.: Středa, Jindřich [= Schwarzenberg, Karel]. Význam nedávného dogmatu – Nanebevzetí Panny Marie. *Nový život* 1953, roč. 5, č. 9–11, s. 4–5; Sheed, Francis J. Laik v církvi. [zkrácená přednáška ze světového kongresu laického apoštolátu]. *Nový život* 1957, roč. 9, č. 11, s. 222–224; Nová sociální encyklika „Mater et magistra“. *Nový život* 1961, roč. 13, č. 9–10, s. 188–191; Usnesení světového sjezdu pro laický apoštolát. *Nový život* 1967, roč. 19, č. 12, s. 237–240.

³⁹ Např.: L. B. Dnešní přírodověda a existence Boží. *Nový život* 1952, roč. 4, č. 2–3, s. 4–5; Jelínek, Ivan. Nový vývoj v poměru věd a náboženství. *Nový život* 1968, roč. 20, č. 1, s. 2–5; Vrána, Karel. Věda a svědomí. *Nový život* 1971, roč. 23, č. 2, s. 26–28. Karel Vrána patří k častým autorům těchto textů.

⁴⁰ Např.: Karel Vrána: Jacques Maritain, Alexander Solženicyn, Pierre Teilhard de Chardin; Jan Čep: Jan Guittton; Tomáš Špidlík: Fjodor Michajlovič Dostojevskij.

⁴¹ Např.: Uhlíř, František. Duchovní zaměření naší katolické akce. *Nový život* 1949, roč. 1, č. 1, s. 4–10; Popelka, Jaroslav. Jak přispět k mravní obrodě národa? *Nový život* 1950, roč. 2, č. 8, s. 15–18; L. Pro chvíli zamyslení: Exil potřebuje mravní posily. *Nový život* 1952, roč. 4, č. 1, s. 12.

⁴² Např.: Polc, Jaroslav. P. Maria a církevní jednota v díle Jenštejnově. *Nový život* 1956, roč. 9, č. 7–8, s. 142–144; Špidlík, Tomáš. Co by znamenali křesťané ve světě, kdyby byli jednotní? *Nový život* 1958, roč. 10, č. 1, s. 2.10–11; Schwarzenberg, Karel. Kdy přestala jednota křesťanstva?: K 14. únoru, výročí smrti sv. Cyrila. *Nový život* 1965, roč. 17, č. 2, s. 26–30.

⁴³ Např.: Popelka, Jaroslav. Náš postoj k Husovi. *Nový život* 1950, roč. 2, č. 7, s. 19–21; Středa, Jindřich [= Schwarzenberg, Karel]. Dnešek a Hus. *Nový život* 1965, roč. 17, č. 7–8, s. 151–153;

1.1.2.4 Politická a náboženská situace ve vlasti

Situace ve vlasti je hlavním tématem zejména prvního ročníku *Nového života*, lidé „doma“ jsou ujišťováni o podpoře ze strany exulantů, organizují se konkrétní aktivity (žádost o podporu britské vlády) a modlitební podpora. Podrobně jsou sledovány jednotlivé události v ČSSR⁴⁴ a vycházejí seznamy popravených a uvězněných kněží. Od druhého ročníku se podrobnosti přesouvají do rubrik *Žprávy / Stalo se... a Rozhledy*, avšak v hlavní části se i nadále objevují delší texty věnované domácí politické situaci a jejímu vývoji.⁴⁵ Nejsledovanější osobností je po celou dobu kardinál Josef Beran, jeho texty jsou otiskovány i po jeho smrti.⁴⁶ Téma se opět dostává do popředí po listopadu 1989: otiskovány jsou pastýřské listy českého episkopátu, řešeny otázky nového politického uspořádání, majetkového vyrovnání církve se státem, směřování církve ve svobodném státě apod.⁴⁷

1.1.2.5 Papež

Za celou existenci *Nového života* se na Petrově stolci vystřídal pět papežů: Pius XII. (pontifikát 1939–1958), Jan XXIII. (1958–1963), Pavel VI. (1963–1978), Jan Pavel I. (1978) a Jan Pavel II. (1978–2005). S přesunem *Nového života* do Říma dostává papež, nehledě na to, kdo jím zrovna je, v hlavní části periodika značný prostor, zejména jeho pravidelné promluvy a poselství (zprávy o cestách a životě nacházíme v rubrice *Rozhledy*). Zaznamenány jsou zde také nové papežské dokumenty (apoštolské listy, exhortace a encykliky). Otištěny a přeloženy jsou pouze některé pasáže, jde však pravděpodobně o vůbec první české překlady dotyčných textů.⁴⁸

K záležitosti M. Jana Husa. *Nový život* 1987, roč. 39, č. 6, s. 102–103; Krchňák, Alois. Hus na sněmu kostnickém. *Nový život* 1995, roč. 47, č. 7–8, s. 129–132.

⁴⁴ Název státu se v průběhu let měnil.

⁴⁵ Např.: V Československu je změna kursu – k horšímu. *Nový život* 1956, roč. 8, č. 11–12, s. 241; Heidler, Alexander. Diskuze o církvi v Československu. *Nový život* 1976, roč. 28, č. 11, s. 211–212; Kratochvíl, Antonín. Sjezd sdružení „Pacem in terris“. *Nový život* 1980, roč. 32, č. 3, s. 36–38; Medek, Ivan. Nové protikřesťanské tendence v ČSSR. *Nový život* 1980, roč. 32, č. 5, s. 86–87.

⁴⁶ Viz Bibliografický soupis. Josef kardinál Beran je uveden jako autor u 30 příspěvků.

⁴⁷ Např.: President Havel o sobě: [rozhovor s Václavem Havlem, ptal se Josef Kolářek]. *Nový život* 1990, roč. 42, č. 6, s. 101–103; O vrácení círk. majetku. *Nový život* 1990, roč. 42, č. 6, s. 126–127; Kolář, Petr. První svobodné volby a křesťané. *Nový život* 1990, roč. 42, č. 7–8, s. 122–125; Hruša, Karel. Církevní majetek – sociální investice. *Nový život* 1994, roč. 46, č. 7–8, s. 124–125; Pastýřské listy viz Bibliografický soupis, autoři Český a Československý episkopát.

⁴⁸ Viz Bibliografický soupis, příslušné články v titulku obsahují latinský název konkrétního textu.

Ačkoli jsou na stránkách *Nového života* všichni zmínění papežové vysoce ctěni, Jan Pavel II. (jistě nejen) pro svůj slovanský původ a znalost komunistické problematiky zaujímá výjimečné postavení.

1.1.2.6 II. vatikánský koncil

Mezi všemi jednotlivými událostmi se největší pozornosti dostává II. vatikánskému koncilu. Římská redakce byla ostatně „v centru dění“. Již v druhém čísle jedenáctého ročníku (1959) se objevuje zpráva o úmyslu uspořádat všeobecný sněm.⁴⁹ Pozorně sledovány jsou přípravy, samotný průběh jednotlivých jednacích období, účast československé delegace a koncilní usnesení. Ta jsou pravidelně otiskována v dalších číslech. V dalších letech texty představují nový mešní řád a liturgický kalendář⁵⁰ a Katechismus katolické církve.⁵¹

1.1.2.7 Ostatní témata

Mezi ostatní častěji se opakující témata patří také zprávy z misijních oblastí, jubilea významných exilových osobností, kultura (jak teoretické otázky po jejím smyslu a postavení, tak praktické zprávy z *Kulturní rady* a *Křesťanské akademie*) či zprávy z velkých výročních sjezdů (Kirche in Not, Eucharistický kongres).

1.1.3 Tematicky zaměřená čísla a ročníky

Tematické zaměření jednotlivých ročníků či čísel předkládáme formou tabulky. Zajisté není úplné. Témata označená šedou barvou se týkají celého ročníku, bílé řádky obsahují témata jednotlivých čísel.

⁴⁹ Petrů, Ondřej Maria. Před velkými událostmi: o oznámení svolání všeobecného církevního sněmu. *Nový život* 1959, roč. 11, č. 2, s. 36–38.

⁵⁰ Ovečka, Petr. Nový mešní řád a liturgický kalendář. *Nový život* 1969, roč. 21, č. 11, s. 206–209.

⁵¹ Katechismus katolické církve. *Nový život* 1993, roč. 45, č. 3, s. 28–31; Z katechismu katolické církve. *Tamtéž*, č. 4, s. 52–54; Katechismus o P. Marii. *Tamtéž*, č. 5, s. 74–77; Nový katechismus o eucharistii. *Tamtéž*, č. 6, s. 106–107.110; Nový katechismus o církvi. *Tamtéž*, č. 11, s. 177–178; Nový katechismus o církvi. *Nový život* 1994, roč. 46, č. 1–2, s. 14–15.

1949	Situace v Československu
1950	č. 5: Církevní schválení CMLA, sjezd, rezoluce
1953	Jubilejní rok sv. Prokopa zahájen
1954	Mariánský rok
1956	č. 6: Osoba kněze
1957	č. 7–8: Na cestě k evropské jednotě
1958	č. 10–11: Smrt Pia XII.
1959/60	Světový rok uprchlíků
1960	Světový eucharistický sjezd v Mnichově
1961	č. 1: Zahájeny přípravy k všeobecnému církevnímu sněmu
1962	č. 1: Smrt opata Ambrože Ondráka
1963	Jubilejní cyrilometodějský rok – 1100
1963	č. 1: Smrt Jana XXIII.
1965	č. 4: Přijezd kardinála Josefa Berana do Říma
1969	Cyrilometodějské jubileum 869 = 1969
1969	č. 6–7: Smrt kardinála Josefa Berana
1973	Jubileum pražského arcibiskupství (a rok duchovní obnovy)
1973	č. 4: Štěpán Trochta kardinálem
1974	č. 2: Smrt Jana Čepa
1974	č. 5: Smrt kardinála Štěpána Trochty
1975	Milostivé léto 1975
1977	Rok politického vězně a Charta 1977
1977	č. 7–8: Kanonizace Jana Nepomuka Neumanna
1978	Smrt Pavla VI. a Jana Pavla I. / Volba Jana Pavla II.
1978	č. 9–10: Smrt Pavla VI. a Jana Pavla I.
1978	č. 11: Volba Karola Wojtyly papežem
1980	č. 9–10: Smrt Alexandera Heidlera
1981	č. 6: Atentát na Jana Pavla II.
1981	č. 12: Oznámení o všeslovanské pouti do Říma
1982	č. 3: 700 let od smrti bl. Anežky
1983/84	Mimořádný svatý rok
1985	Cyrilometodějské jubileum
1985	č. 7–8 a 9–10: CM oslavy v Římě a na Velehradě
1987	Zahájení desetiletí duchovní obnovy (po roce 1989 je každý rok otištěn list biskupů k danému roku)